

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Mårten Berglind
Marten.Berglind@o.lst.se
0501-605000

Bilaga 3.
2006-01-26

Diarienummer
511-21303-2005

Sida
1(14)

Skötselplan för naturreservatet Folkeberg i Gullspångs kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Syfte	3
2. Beskrivning av området.....	3
2.1 Uppgifter om naturreservatet.....	3
2.2 Topografi och läge	4
2.3 Geologi och hydrologi.....	4
2.4 Markanvändning.....	4
2.5 Kulturhistoriska bevarandevärden.....	5
2.6 Vegetation, flora och fauna	5
2.7 Friluftsliv	6
2.8 Bebyggelse och anläggningar	7
3. Mark och vegetationsvård.....	7
3.1 Övergripande mål.....	7
3.2 Generella riktlinjer och åtgärder.....	7
3.3 Beskrivning av skötselområden.....	8
4. Friluftsliv	12
4.1 Övergripande mål.....	12
4.2 Information och anläggningar	12
5. Gränsmarkering	12
6. Uppföljning	13
6.1 Uppföljning av skötselåtgärder.....	13
6.2 Uppföljning av bevarandemål	13
6.3 Revidering av skötselplanen.....	13
7. Sammanfattning av planerad förvaltning	13
8. Referenser.....	14

BILAGOR

bilaga 3.1 Skötselplanekarta 1:5000

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- ?? bevara ett område av naturskogskaraktär och de arter som är beroende av gammal barrskog och orörda naturförhållanden
- ?? öka arealen habitat för de arter som är beroende av biologiskt gammal och orörd skog med urskogsartade kvalitéer och egenskaper
- ?? för framtiden bevara ett för allmänheten populärt utflyktsmål och gynna det rörliga friluftslivet
- ?? bevara de inom området förekommande naturtyperna och/eller arterna som ingår i EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, i gynn- samt tillstånd

Syftet skall tryggas genom att:

- ?? större delen av området lämnas till fri utveckling
- ?? yngre bestånd utvecklas och får bli biologiskt gamla
- ?? det endast bedrivs naturvårdsinriktad skogsskötsel i området
- ?? alla skötselåtgärder utförs på sådant sätt att hotade och sällsynta arter gynnas
- ?? leder, P-platser och skyltar anläggs och/eller underhålls

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Folkeberg
Natura 2000-beteckning:	SE0540208
Län:	Västra Götaland
Kommun:	Gullspång
Socken/församling:	Hova
Naturgeografisk region:	Skogslandskapet i Tiveden – Tylöskogen – Kolmården
Karta:	Terrängkarta: 9E NV Ekonomisk karta: 9E 5b, 9E 6b
Lägesbeskrivning:	Beläget 2 km norr om Hova tätort.
Förvaltare:	Länsstyrelsen Västra Götaland
Areal:	Totalt: 16 ha

Markslag	Areal, ha	Övrigt
Skog	16	Varav cirka 15 ha utgörs av produktiv skogsmark och 1 ha av impediment

Natura 2000-habitat (utpekad): Västlig taiga, 9010 Areal: 2,7 ha

Natura 2000-arter: Grön sköldmossa *Buxbaumia viridis*

2.2 Topografi och läge

Området ligger ca 2,4 km NNV om Hova kyrka och Hova tätort i Hova socken, Gullspångs kommun.

Reservatsområdet ligger på en låg bergsrygg som höjer sig något över de omgivande jordbruksmarkerna. I de västra delarna av området återfinns de högst belägna stråket. Här går berget i dagen och åt väster sluttar det bitvis brant nedför. Från den högsta punkten bör man ha haft en bra utsikt åt väster innan trädskiktet slöt sig.

2.3 Geologi och hydrologi

Berggrunden i området består till största delen av sura – intermediära bergarter i form av graniter och röda gnejsrar. I väst sträcker sig ett mindre område med basiska bergarter in i området. På de äldre kartorna benämns bergarten som augitförande dioritskiffrar medan mer sentida källor säger att det handlar om gabbro.

De lösa avlagringarna, jordarterna, i området utgörs till största delen av morän men i nordöst finns sorterade sandavlagringar och i nordväst mer lerrika jordar.

2.4 Markanvändning

Historisk markanvändning

Flera kartblad med tillhörande text finns från mitten av 1700-talet. Vid denna tidpunkt pågick en tvist om vem skogsmarken i området egentligen tillhörde. Hemmanet Wårpe hävdade äganderätt till stora delar av den så kallade Wårpemon, av vilken de södra delarna i dag utgör naturreservatet Folkeberg. Wårpes äganderätt bestreds dock till viss del av gårdarna Folkeberg, Kwarnhållstorp och Smedstorp. 1779 – 1780 genomfördes "Laga delning av skogen Wårpemon". Detta innebar att skogen delades upp i fyra till arealen lika stora delar varav varje gård/hemman fick var sin del. Folkeberg tilldelades de södra skogsmarkerna samt markerna väster om höjdryggen som på de gamla kartorna betecknas som trädklädda hagmarker.

Vid denna tid gick "landsvägen" förbi Folkeberg, rakt igenom dagens reservat, och vidare mot nordöst. På häradskartan från slutet av 1800 – talet går vägen istället öster om skogen, förbi Wårpe. Här anges också att hela reservatsområdet var barrskogsbeklätt. Från kartan går det dock inte att utläsa om utmarksbete bedrevs på delar av skogsmarken vilket är sannolikt. På den ekonomiska kartan från slutet av 1950 – talet är större delen av området beklätt med barrskog. Här är också det som så småningom skulle komma att bli domänreservat utmärkt som "Fridlyst botaniskt naturminne". I de västra delarna, nedanför branten, och i de södra delarna är trädskiktet glesare vilket troligtvis beror på att dessa marker fortfarande användes som betesmark. Betet upphörde dock för cirka 40 år sedan då de öppnare partierna i väster planterades med gran.

Under de senaste årtiondena har det bedrivits ett förhållandevis försiktigt skogsbruk i området. Granplanteringarna i väster har gallrats liksom de talldominerade bestånden i norr. Ett mindre område i nordväst slutavverkades för cirka 20 år sedan.

2.5 Kulturhistoriska bevarandevärden

I området finns ett flertal förhistoriska lämningar. I nordöst finns en fossil åkermark med påfallande breda, svagt välvda ryggar som fortfarande framträder tydligt. I sydöst finns två mindre stenkretsar som antas vara gamla domarringar. Domarringarna har en diameter på cirka sju meter och består av ett antal klumpformiga stenar som tidigare varit resta. På det relativt smala krönet av bergsryggen finns ett 11 meter brett sadelformat röse uppbyggt av mindre stenar (0,3 – 0,4 m).

2.6 Vegetation, flora och fauna

Naturvärdena i området är framförallt knutna till de naturskogsartade bestånden. Dessa delar har sannolikt varit trädklädda i åtminstone 250 år, troligtvis längre. Här återfinns i dag barrblandskogsbestånd med en medelålder på cirka 170 år men med inslag av ännu äldre träd. Här finns gott om grova träd och stora mängder död ved i olika nedbrytningsstadier. Grova gamla träd av både gran och tall finns i stora mängder medan de yngre åldersklasserna starkt domineras av gran. Övriga bestånd i reservatsområdet befinner sig i olika successionsstadier och är av olika karaktär. Ungskogsbestånd och medelålders bestånd är uppblandade med äldre bestånd som utvecklats och skötts på olika sätt. Även utanför det egentliga kärnområdet finns gammal, grov och relativt orörd skog även om stora delar av området brukats förhållandevis rationellt. De rena produktionsbestånden är ofta ensartade med ett likåldrigt och likformigt trädsikt av antingen gran eller tall. Lövinslaget i området är i allmänhet sparsamt även om det i kanterna mot åkermarkerna återfinns en del grov asp och björk. Just asp och björk är också de lövträdslag som är mest spridda i området. Även rönn, sälg, ek och al finns lite här och var i området. I söder och till viss del även i sydväst finns glesare lundliknande partier. Här återfinns ädellövträd som alm, lönn, oxel och hägg. Sparsamt förekommer också lundväxter som blåsippa, trolldruva och getrams.

Flera olika vegetationstyper återfinns i reservatet. Näringsmässigt går gradienten i princip från fattiga blandskogar på hållmark till rikare granskogar av lågörtstyp. Däremellan återfinns bland annat granskog av blåbärsristyp och tallskog av lingonristyp. De magraste markerna återfinns på den långsträckt höjdryggen med tunt jordtäckte som löper igenom reservatet i nord-sydlig riktning. Här är trädsiktet förhållandevis öppet och det finns gott om enebuskar. På marken återfinns bland annat olika renlavar, kruståtel, kovall, lingon och kärleksört. Omgivande marker är mer produktiva. Inte minst de omgivande svaga sluttningarna där det rörliga markvattnet skapar goda växtbetingelser, inte minst för träden. Den västra sluttningen är bitvis brant och här finns mossbeklädda lodytor med bland annat svartbräken, siden-

mossor och enstaka område med trädporcella. Bitvis är marken täckt med väggmossa, kammossa eller husmossa. I fältskiktet märks bland många andra flenört, sparvnäva, skogsbräken, skogssallat, harsyra, skogsviol, bergslok och smultron och i buskskiktet finns bland annat brakved och druvfläder. Markerna i väster och i söder är annars i allmänhet rikare än de i nordöst och öster. Detta uttrycks både i ett rikare trädskikt (granmarker) och ett rikare fältskikt (lågörter). Stora delar av dessa marker har tidigare betats och längst i sydöst ingår en liten del av reservatet i en större betesfälla som i dag betas med hästar. Att delar av skogen tidigare betats märks i fältskiktet där man hittar växter som blodrot, ängsvädd, äkta johannesört, liten blåklocka och ärenpris.

I tabell 1 redovisas inom naturreservatet förekommande naturtyper och arealer för dessa.

Naturtyp/Vegetationstyp	Areal (ha)
Granskog av lågörtstyp	< 1 ha
Granskog av blåbärsristyp	5 ha
Blandskog av ris-grästtyp	5 ha
Tallskog av lavtyp	< 1 ha
Tallskog av lingonristyp	2 ha
Planterad barrskog	3 ha

Tabell 1. Inom naturreservatet förekommande naturtyper/vegetationstyper enligt (t ex Vegetationstyper i Norden). De areella avgränsningarna mellan naturtyperna är högst flytande.

I tabell 2 redovisas förekommande arter som är rödlistade, signalarter eller speciellt utpekade enligt Art- och habitatdirektivet (Natura 2000). Fler arter förekommer med största sannolikhet.

Art	Kategori	Inventeringsdatum	Källa/Uppgiftslämnare
Mossor			
Grön sköldmossa <i>Buxbaumia viridis</i>	(NT) (N-2000)	2003	AJ
Trädporcella <i>Porella platyphylla</i>	(S)	2005-09-15	MB
Långfliksmossa <i>Nowellia curvifolia</i>	(S)	2005-09-15	MB
Lavar			
Gammelgranslav <i>Lecanactis abietina</i>	(S)	2005-09-15	MB
Kattfotslav <i>Arthonia leucopellea</i>	(S)	1997-04-11	NBI
Kärlväxter			
Svart trolldruva <i>Actaea spicata</i>	(S)	2005-09-15	MB
Svampar			
Gulporing <i>Junghuhnia luteoalba</i>	(NT)	1993-10-10	DO
Laxporing <i>Oligoporus placenta</i>	(VU)	1999-08-21	Vbsk
Gräddporing <i>Skeletocutis lenis</i>	(VU)	1993-10-10	DO
Brandticka <i>Pycnoporellus fulgens</i>	(VU)	2003	AJ
Tallticka <i>Phellinus pini</i>	(S)	1999-09-03	Vbsk
Grovicka <i>Phaeolus schweinitzii</i>	(S)	1999-09-03	Vbsk
Ullticka <i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	(S)	1997-04-11	NBI

Tabell 2.

Kategorier för rödlistade arter (ArtDatabanken 2000): (RE) Försvunnen; (CR) Akut hotad; (EN) Starkt hotad; (VU) Sårbar; (NT) Missgynnad; (DD) Kunskapsbrist. (S) är Skogsvårdsorganisationens signalarter.

2.7 Friluftsliv

Folkeberg är ett relativt välbesökt utflyktsmål. Framförallt nyttjas reservatet som friluftsområde av närboende och andra kommuninvånare. Även skol-

klasser och andra grupper besöker ibland området. Reservatet är utmärkt för att bedriva naturstudier i och även intressant ur kulturhistorisk synvinkel. Inom reservatet finns ett flertal naturstigar samt en äldre väg som fortfarande är lättframkomlig.

2.8 Bebyggelse och anläggningar

Bortsett från den äldre vägen som skär rakt igenom reservatet är området i dag helt fritt från byggnader och anläggningar. En mindre omärkt parkeringsyta finns i norr, i anslutning till skogsbilvägen. Här sitter också en äldre reservatsskylt som Gullspångs kommun satt upp.

3. Mark och vegetationsvård

3.1 Övergripande mål

Det övergripande målet är att skydda och bevara:

?? ett rikt växt- och djurliv.

?? ovanliga och hotade arter.

?? ett av de bästa exemplen på naturskogsliknande barrskogar i nordöstra Västra Götaland.

För att bevara den biologiska mångfalden och skogens naturskogsartade prägel måste skogen få utvecklas fritt och få sköta sig själv i så hög grad som möjligt. Detta betyder att endast åtgärder som främjar naturvärdena får vidtas i området. Skogsskötsel i produktionssyfte får ej bedrivas.

Skogsmarkerna ska formas och präglas av den interna beståndsdynamik och de naturliga störningsprocesser som normalt förekommer i av människan opåverkade naturskogsbestånd. I takt med att de yngre brukade bestånden blir äldre, mer variationsrika och mer naturskogslika förstärks naturvärdena ytterligare och områdets långsiktiga funktionalitet ökar.

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Områdets naturvärden är i dag till största delen knutna till de orörda naturskogsartade områdena. Här finns en naturlig skogsstruktur med olikåldriga träd, en blandad trädslagssammansättning samt stora mängder död ved. Detta naturtillstånd ska eftersträvas i hela området. Detta betyder att skogen i princip ska få sköta sig själva och utvecklas fritt. Naturliga processer och händelser ska få forma och präglade skogens utveckling utan mänsklig inverkan.

Vissa bestånd är i dagsläget så pass påverkade och präglade av skogsbruk att det kommer att dröja mycket länge innan de utvecklar några naturvärden. För att skynda på processen bör vissa åtgärder vidtas. Dessa syftar i första hand till att skapa en mer naturtrogen variation i trädskiktet, både vad gäller trädslagssammansättning, slutenhet och ålder-/storleksspridning. Dylåka åtgärder kommer samtidigt att skapa stora mängder död ved vilket i dag är en bristvara i de aktuella bestånden.

I området har det sannolikt funnits en mycket lång kontinuitet av tall och tallskog. Här finns också många arter knutna till tall, tallskog och barrblandskog. Det är därför viktigt att det även framgent finns ett stort inslag av tall i området. Därmed kan det bli aktuellt att försäkra sig om att rekrytering av tall verkligen sker i de yngre åldersklasserna. Sker inte detta kan det bli nödvändigt att vidta åtgärder för att gynna förnyringen av tall. Tall förnyras bäst i ljusöppna lägen där mineraljorden är mer eller mindre blottad. För att åstadkomma gynnsamma förhållanden kan mindre områden öppnas upp och markberedas. Ett annat alternativ är att genomföra naturvårdsbränningar på vissa ytor. Naturvårdsbränningar medför även annan naturvårdsnytta än tallförnyring och kan därmed även komma i fråga av andra anledningar. Det är även viktigt att en del tallar i området får bli riktigt gamla och grova. För att åstadkomma detta kan det, om naturliga störningar uteblir, krävas vissa ingrepp såsom frihuggning av vissa trädindivider eller begränsade gallringsåtgärder.

För att synliggöra och bevara röset på höjden och de två domarringarna kan det vara motiverat att röja bort buskar och annan slyartad vegetation från fornlämningarna. Även annan vård av fasta fornlämningar kan utföras så länge åtgärderna endast i obetydlig omfattning påverkar områdets naturvärden.

3.3 Beskrivning av skötselområden

Skötselområde 1

Naturtyper:	Granskog av blåbärsristyp, Blandskog av ris-grästyp, Tallskog av lavtyp, Tallskog av lingonristyp
Areal:	7,3 ha
Beskrivning:	Äldre barrblandskog på frisk till torr mark. I väst återfinns krönet på den låga bergsrygg som finns i området. Här finns låga branter, berg i dagen och magra marker med tunt jordtäck. Från höjdryggen österut sluttar det svagt nedåt och här är marken betydligt mer produktiv. Området är relativt opåverkat av sentida skogsbruk och är i vissa partier naturskogsartat. Trädsiktet domineras av grova granar och tallar där träd med en brösthöjdsdiameter på 70 centimeter eller mer inte är ovanliga. I delar av området finns stora mängder död ved, både som lågor, högstubbar och torrakor. Död ved förekommer i samtliga nedbrytningsstadier. Fält- och bottenskiktet är till största delen relativt sparsamt och trivialt. Karaktärsarter bland örterna är

bland andra skogsstjärna, ekorrbär, linnea och harsyra. Bland mossorna dominerar husmossan med inslag av kammossa och väggmossa. På hållmarkerna är vegetationen sparsam och domineras av kruståtel, ljung, lingon och olika renlavar.

I de södra delarna är trädskiktet öppnare och här finns mindre partier med lundflora samt en del ädellövträd.

Bevarandemål: Opåverkat naturskogsartat barrblandskogsbestånd med mycket gamla träd, ett visst lövinslag och stora mängder död ved i olika nedbrytningsstadier. Tall utgör minst 30 procent av virkesförrådet varav drygt hälften av volymen återfinns i träd som inte är grövre än 35 centimeter. Det bör vid varje tidpunkt finnas minst fyra granlågor och två tallågor i skötselområdet som är över 20 centimeter i brösthöjdsdiameter och som är förhållandevis färska (< 4 år).

Engångsåtgärder: Inga

Underhållsåtgärder: Inga

Skötselområde 2

Naturtyp/er: Granskog av blåbärsristyp, Blandskog av ris-grästyp, Tallskog av lingonristyp

Areal: 3,7 ha

Beskrivning: Barrdominerad, till största delen likåldrig skog på flack, frisk och måttligt produktiv skogsmark. Ett relativt luckigt/glest bestånd som är slutavverkningsmoget. Vissa delar är talldominerade medan det i andra delar är en jämnare fördelning mellan tall och gran. I väst finns en hel del björk och asp, dessa delar kan karaktäriseras som en lövrik barrskog. Annars är lövinslaget mycket sparsamt. Fältskiktet utgörs i huvudsak av risvegetation.

Bevarandemål: Luckiga och variationsrika bestånd med hög tallandel där tallen blir gammal och grov. På minst 40 procent av arealen bör tall utgöra minst 40 procent av virkesförrådet. Tallföryngring och tallar i samtliga åldersklasser/storleksklasser bör finnas. Trädskiktet är flerskiktat och krontäckningen varierar inom bestånden. I luckor efter fallna träd och där trädskiktet är glest föryngras huvudträdslagen och triviallöv.

Mängden död ved är hög och det tillförs kontinuerligt ny färsk död ved.

Engångsåtgärder: För att gynna föryngringen av huvudträdslagen och lövträd och göra beståndet något mer variationsrikt bör enstaka träd avdödas. Detta kan ske genom ringbarkning, tillskapande av högstubbar m.m. Detta bör ske vid ett eller max två tillfällen. Åtgärden tillför även död ved i form av torrakor, högstubbar och lågor. Kubikmängden färsk grov död ved (< 2 säsonger gammal) bör inte överstiga 5 kubikmeter per hektar efter åtgärden.

Underhållsåtgärder: Inga

Skötselområde 3

Naturtyper: Planterad barrskog, Granskog av blåbärsristyp, Blandskog av ris-grästyp

Areal: 3,7 ha

Beskrivning: Skötselområdet utgörs till största delen av tät medelålders planterad granskog på mark med hög bonitet där busk och fältskiktet i allmänhet är sparsamt. Längst i söder är trädsiktet äldre och inte lika tätt och består i högre grad av tall och olika lövträdslag som asp, alm, lönn, sälk och rönn. Här är också busk- och fältskiktet rikare. Annars återfinns de flesta lövträd i några begränsade partier i norr och längs med åkerkanten. Här finns bland annat en del relativt grov asp (30-40 cm).

De östra delarna, söder om skötselområde fyra, gränssar mot höjdryggen. Här finns en del äldre träd samt mindre mängder död ved. Här är också trädsiktet öppnare och fältskiktet betydligt rikare. Sluttningen är bitvis mycket brant och ett antal mindre rasbranter och lodytor finns spridda längs med höjdryggen. Förhållandena är mycket speciella och förutsättningar för en rik flora finns.

Bevarandemål: Området ska ha en naturskogsartad skogsstruktur. Skogen ska därmed vara olikåldrig och så småningom bli rik på gamla grova träd och död ved. Den ska också ha en naturlig trädslagsblandning och åldersfördelning. Ett tall och lövträdsinslag på vardera 10 procent av virkesförrådet är önskvärt. Beståndet ska bitvis

vara luftigt och lundartat. Längs med branten ska de flesta lodytorna vara väl inbäddade av omgivande skog för att bibehålla ett så stabilt mikroklimat som möjligt. De öppnare ytorna som framförallt återfinns i norr och den mer variationsrika skogsstrukturen gynnar fältskiktet och de kärlväxter, kryptogamer och insekter som trivs i halvskugga.

Engångsåtgärder: I de ensartade likformiga produktionsbestånden ska åtgärder vidtas för att i viss mån hjälpa till och skapa en mer naturtrogen variation i trädsiktet både vad gäller trädslagssammansättning, slutenhet och ålder-/storleksspridning. För att åstadkomma detta bör delar av de i dag helt slutna bestånden öppnas upp så att både löv- och barrträd kan föryngras i luckorna. Ett par av det fåtal aspar och tallar som i dag finns i bestånden bör också friställas för att gynna dimensions-tillväxten och föryngringen av trädslagen.

Målet med gallringarna är att göra bestånden mer variationsrika. Delar av området ska därför lämnas helt orörda medan andra delar gallras lätt, andra hårt och enstaka mindre områden öppnas upp helt (<100m²). För att i någon mån efterlikna naturskogsartade förhållanden kan högstubbar, torrakor och död ved tillskapas på konstgjord väg genom att träd ringbarkas, skadas så att de långsamt dör, kapas högt upp eller helt enkelt lämnas efter att de fällts. Alla lövträd och tallar bör sparas. I de södra delarna där branten inte ligger mer än 10-15 meter ifrån beståndsgränsen bör åtgärderna inte vara så omfattande att de radikalt förändrar mikroklimatet längs med rasbranten.

Underhållsåtgärder: Eventuellt tillskapa ny färsk död ved med 3-5 års intervall.

Skötselområde 4

Naturtyp: Lövrik blandungskog

Areal: 1,5 ha

Beskrivning: 15-20 år gammal ungskog där förstaröjning skett för ett par år sedan. Blandskogsbestånd där granen dominerar men där även tall, björk och asp finns i stort antal.

Bevarandemål: Beståndet ska utvecklas fritt mot en naturskogsliknande lövrik barrblandskog. Den interna beståndsdynamiken ska forma beståndet utan mänsklig påverkan.

Engångsåtgärder: Inga.

Underhållsåtgärder: Inga.

4. Friluftsliv

4.1 Övergripande mål

Naturreseptatet Folkeberg är ett uppskattat och relativt välbesökt naturområde. Främst nyttjas det som friluftsområde av närboende och andra kommuninnevånare i Gullspåns kommun.

Det övergripande målet med avseende på friluftslivet är att förse besökarna med information, vägledning i området samt möjlighet att parkera bilen. Informationen ska bland annat behandla områdets natur- och kulturvärden samt kort förklara vad man får och inte får göra i naturreseptatet. Vad vägledning beträffar handlar det framförallt om att hjälpa människor att ta sig fram och hitta i området, främst med hjälp av ett markerat stigsystem.

4.2 Information och anläggningar

Mål: För att tillgängliggöra reseptatsområdet och samtidigt minimera inverkan och slitage på omgivande mark ska det finnas lättillgängliga och lättframkomliga naturstigar som på ett bra sätt smälter in och visar upp natur- och kulturmiljön.

Engångsåtgärder: Ett naturrunda bestående av ett markerat stigsystem ska skapas. En äldre körväg och ett flertal naturstigar finns redan i området. Dessa bör kunna länkas samman så att de tillsammans bildar en lämplig slinga. Informationstavlor skall sättas upp i anslutning till parkeringen och den norra infarten till reseptatet. Platserna är markerade på kartan i bilaga 3.1. Tavlor ska utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar. De skall innehålla karta över reseptatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten.

Underhållsåtgärder: Informationstavlor, parkeringsplatsen och stigsystemet ska tillses regelbundet och underhållas vid behov. För detta ansvarar förvaltaren.

5. Gränsmarkering

Reseptatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar skall utföras enligt naturvårdsverkets anvisningar.

6. Uppföljning

6.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet ska dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen ska framgå:

- ?? åtgärd,
- ?? plats (skötselområde),
- ?? kostnad,
- ?? tidpunkt,
- ?? utförare.

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs.

Uppföljning av bevarandemål genomförs var 10 år för samtliga skötselområden.

En grundlig basinventering av kryptogamfloran och den vedlevande faunan bör genomföras snarast. Artgruppernas långsiktiga utveckling bör sedan följas upp. Uppföljning bör ske runt var 20:e år.

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns. Länsstyrelsen ansvarar för att dokumentationen utförs och utvärderas.

7. Sammanfattning av planerad förvaltning

Hela förvaltningen för naturreservatet bekostas av staten.

Skötselåtgärd/uppföljning	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering (yttergränser)	1-3	1 gång	1
Informationsskylt	2.	1 gång	1
Mindre huggning / tillskapande av död ved	2 (ev. 3)	1-2 gånger	2
Naturvårdsgallring av medelålders granskog	3	1-2 gånger	1
Uppföljning av skötselåtgärd	2-3	Efter åtgärd	1
Uppföljning av bevarandemål	1-4	? 10:e	2
Basinventering av kryptogamer och vedlevande fauna.	1-4	1 gång	1
Inventering av moss-, lav- och svampflora	1-4	? 20:e	2
Inventering av vedlevande insekter	1-4	? 20:e	2

Tabell 3. Prioritering av föreslagna skötselåtgärder och uppföljning

Intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

8. Referenser

- Cederberg, B., Löfroth, M. 2000. *Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Gärdenfors, U., 2000. *Rödlistade arter i Sverige 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Naturvårdsverket. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*.
- Nordiska ministerrådet. 1998. *Vegetationstyper i Norden*. TemaNord 1998:510. Köpenhamn.
- Skogsstyrelsen. 1995. *Instruktion för Datainsamling vid inventering av nyckelbiotoper*. Jönköping.
- Skogsvårdsstyrelsen. 1997. *Nyckelbiotopsinventering i Gullspångs kommun*.
- Västgötabergens svampklubb. *Databas över svampfynd i Skaraborg*.